

IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDA LOGISTIKANING O‘RNI

Aliyeva Shaxrizoda Nurmuhammadovna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalari universiteti

Logistika ta’lim yo‘nalishi 1-kurs talabasi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada iqtisodiyot rivojlanishida logistikaning o‘mi, logistika tizimlarining ishlab chiqarish va savdo jarayonlariga ta’siri hamda transport infratuzilmasining iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, ta’minot zanjirlarini boshqarish, mahsulotlarni tezkor yetkazib berish va logistika xarajatlarini kamaytirishning iqtisodiy rivojlanishga ta’siri yoritilgan. Maqolada logistika tizimlarini takomillashtirish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish, xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirish va zamonaviy iqtisodiy munosabatlarni samarali tashkil etish masalalari ilmiy adabiyotlar asosida bayon etilgan. Zamonaviy logistika texnologiyalaridan foydalanish iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va bozor infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omillaridan biri ekanligi ko‘rsatib o‘tilgan.

KALIT SO‘ZLAR: logistika, iqtisodiyot, transport, ta’minot zanjiri, infratuzilma, logistika tizimi, yetkazib berish, multimodal transport, eksport-import, xalqaro savdo, samaradorlik.

KIRISH

Hozirgi davrda logistika iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ishlab chiqarish hajmining ortishi, xalqaro savdo aloqalarining kengayishi

va bozorlar o'rtasidagi raqobatning kuchayishi logistika tizimlarini rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Logistika moddiy, moliyaviy va axborot oqimlarini samarali boshqarish orqali ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarining uzluksizligini ta'minlaydi.

Logistikaning asosiy vazifasi mahsulotni kerakli joyga, kerakli vaqtda va minimal xarajat bilan yetkazib berishdan iborat. Shu sababli logistika iqtisodiy samaradorlikni oshirish, transport xarajatlarini kamaytirish hamda korxonalar faoliyatini optimallashtirishda muhim rol o'ynaydi. Logistika iqtisodiyotning ishlab chiqarish, transport, savdo va xizmat ko'rsatish kabi barcha sohalari bilan uzviy bog'liqdir. Logistika tizimlari yordamida mahsulotlarni ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga yetkazish jarayoni samarali tashkil etiladi. Bu esa mahsulot tannarxining pasayishiga va iqtisodiy samaradorlikning oshishiga xizmat qiladi.

Logistika tizimlarining rivojlanishi:

- transport xarajatlarini kamaytiradi;
- mahsulot yetkazib berish muddatini qisqartiradi;
- korxonalar faoliyatining samaradorligini oshiradi;
- ombor va saqlash xarajatlarini kamaytiradi;
- bozorlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlaydi.

Zamonaviy iqtisodiyotda logistika korxonalar raqobatbardoshligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi. Mahsulotlarni tez va sifatli yetkazib berish iste'molchilar talabini qondirishda katta ahamiyatga ega. Transport logistikaning asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Transport tizimining samarali ishlashi moddiy oqimlarning uzluksiz harakatini ta'minlaydi. Transport-logistika tizimlari orqali mahsulotlarni yetkazib berish xarajatlari kamayadi va vaqt tejaladi.

Bugungi kunda avtomobil, temir yo‘l, havo va dengiz transporti logistika tizimining muhim elementlari hisoblanadi. Ayniqsa xalqaro savdo rivojlanayotgan sharoitda multimodal transport tizimlari katta ahamiyat kasb etmoqda. Logistika markazlari va zamonaviy ombor tizimlarining rivojlanishi iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu tizimlar yuklarni qayta ishlash, saqlash va taqsimlash jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi. Globalashuv sharoitida logistika xalqaro iqtisodiy munosabatlarning muhim tarkibiy qismiga aylandi. Xalqaro logistika tizimlari eksport-import operatsiyalarini tezlashtirish va tashqi savdo samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ta‘minot zanjirlarini samarali boshqarish:

- mahsulot yetkazib berish muddatini qisqartiradi;
- transport xarajatlarini kamaytiradi;
- xalqaro savdo hajmini oshiradi;
- mamlakatlarning investitsion jozibadorligini kuchaytiradi.

Shu sababli ko‘plab davlatlarda logistika infratuzilmasini rivojlantirishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Zamonaviy logistika markazlari, erkin iqtisodiy zonalar va transport koridorlari iqtisodiy o‘sishni ta‘minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Logistika tizimlarining samarali tashkil etilishi korxonalar xarajatlarini kamaytiradi va foyda hajmini oshiradi. Ombor xarajatlarining qisqarishi, transport yo‘nalishlarining optimallashtirilishi va axborot texnologiyalaridan foydalanish iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Raqamli logistika tizimlari yordamida yuk harakatini nazorat qilish, mahsulotlarni kuzatish va ta‘minot jarayonlarini boshqarish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa logistika tizimlarining yanada takomillashishiga olib kelmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, logistika iqtisodiyot rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Logistika tizimlari ishlab chiqarish va savdo jarayonlarining samaradorligini oshiradi, transport va saqlash xarajatlarini kamaytiradi hamda xalqaro iqtisodiy aloqalarni rivojlantiradi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida logistika infratuzilmasini rivojlantirish mamlakatning iqtisodiy salohiyati va raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli logistika tizimlarini takomillashtirish iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Аникин Б.А. Логистика: учебник. — Москва: ИНФРА-М, 2008. — 368 с.
URL: <https://library.cbr.ru/catalog/lib/books/355061/>
2. Дроздов П.А. Логистика. — Минск: Вышэйшая школа, 2015. — 359 с.
URL: <https://litres.uz/book/p-a-drozdov/logistika-19053773/>
3. Моргунов В.И., Лещёв С.В. Особенности развития логистических инфраструктур хозяйствующих субъектов Российской экономики. — Москва: Дашков и К°, 2015. — 147 с.
URL: <https://znanium.ru/catalog/document?id=376153>
4. Воропанова Ю.В. и др. Экономические основы логистики. — Вологда, 2018. — 104 с.
URL: <https://dokumen.pub/download/900782246fa8143b27cc4058bbd0706b.html>
5. Лукинский В.С. Модели и методы теории логистики. — Санкт-Петербург: Питер, 2008. — 448 с.

6. Мешкова Л.Л., Белоус И.И., Фролов Н.М. Логистика в сфере материальных услуг. — Тамбов: ТГТУ, 2002. — 188 с.
URL: <https://lobanov-logist.ru/library/365/61254/>
7. Глобальная логистика и управление цепями поставок.
URL:
[https://beta.egov.kz/uploads/2020/10/7/9a6619f0ae6fee231992247085354e53_
original.8392483.pdf](https://beta.egov.kz/uploads/2020/10/7/9a6619f0ae6fee231992247085354e53_original.8392483.pdf)